

נגיעות מפרשת השבוע שופטים

פרשת השבוע מדברת על הסדרת הרשות השופטת, מלוכה, כהונה, איסור להיסחף ולנהוג כמנהג הגויים בנושאי נישואין, כישוף, נביאי שקר. ערי מקלט, עדים זוממים (מעלילי עלילות), דיני מלחמה, עגלה ערופה ועוד. בפרשה רעיונות רבים אשר נראים לנו היום ברורים ומוכרים אך כדאי להתעכב תמיד ולזכור שמעבר לקיום מצוות יש חובה ודרישה ללכת בדרך הצדק הטוב והישר.

הפרשה מביאה (שוב) קודקס חוקים ודרישות אופייני לתורה אולם תקדימי ומהפכני בעולם העתיק. המצוות ניתנות במסגרת של רגישות, חכמה וצדק וזאת אלפי שנים לפני שעמי העולם התחילו להגות ולחשוב ליישם חוקי צדק ושוויון. בזמננו ובעינינו הפסוקים והדרישות נראים כדרישות טבעיות וברורות, אולם בעולם של מלכים ושליטים דיקטטורים המבוססים על כח ועוצמה התורה מדברת באומץ על הגבלות כח וקביעת גבולות להנהגה ולשלטון. זהו שינוי דרמטי ומוחלט. דרישה להנהגה לפעול תחת מדיניות נוקשה המבוססת על יושר אמת וצדק. למנהיג אין חסינות מפני מעשים אשר חורגים מאמות המידה הללו, הוא כפוף לדיני התורה " וְכַתְּבֵנוּ לְךָ אֶת-מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת... לְבִלְתִּי רוּם-לְכַבֹּד מֵאֲחֵיו," אם הוא לא יישפט בפני בית דין "ארצי" הרי שהוא יישפט על מעשיו בבית דין של מעלה. " תָּמִים תִּהְיֶה, עִם ה' אֱלֹהֶיךָ " קל מאד לשקר לזולת ולציבור ולעיתים זה יעבוד לאורך זמן אולם יש לדעת שהכל גלוי ידוע ונבחן ע"י הקב"ה הבוחן לב וכליות ושופט על פי דרכו .

"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים, תִּתֵּן לָךְ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ – בְּכָל מְקוֹם וּמְקוֹם – דְּרִישָׁה לְנִגְשֹׁת לְבַתֵּי הַמִּשְׁפָּט- צְדָק לְכָל. מִתֵּן אִפְשָׁרוֹת לְכָל נֹזֶקֶת חֵלֶשׁ אוֹ חֹזֵק לְפַעֵל כְּנֶגֶד עוֹלוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ כְּנִגְדוֹ לְדְרוֹשׁ וְלַעְרוֹךְ מִשְׁפָּט צְדָק בְּכָל מְקוֹם. לֹא לְהִסְתַּפֵּק בְּבֵית מִשְׁפָּט מְרֻכָּזִי אוֹ רַק בְּעָרִים הַמְּרֻכָּזוֹת אֲלֵא נִגְשֹׁת לְכָל אֲזוֹר וְזֹאת בֵּין הַשָּׂאֵר לְצוֹרֵךְ יַעֲיִלוֹת, מְנִיעֵת עוֹמְסִים וּמְנִיעֵת עֵיכּוֹב בַּפְתָּרוֹנוֹת לְעוֹלוֹת. כִּידוּעַ יֵשׁ שֶׁפָּרְשׁוּ גַם בְּמוֹבֵן הָאִישִׁי - " שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים, תִּתֵּן לָךְ " שְׁפוֹט אֶת עַצְמְךָ לְפָנַי שֶׁאַתָּה שׁוֹפֵט אוֹ בֹא בְּדִרְשֹׁת לְאַחֲרִים וּבְצוֹרָה הַזֹּאת חֲבֵרָה תִּהְיֶה בְּרִיאָה וְטוֹבָה יוֹתֵר.

היסוד והבסיס למערכת המשפט "וְשֹׁפְטוּ אֶת-הָעָם, מִשְׁפָּט-צְדָק. לֹא-תִטֶּה מִשְׁפָּט, לֹא תִפְיֵר פָּנִים; וְלֹא-תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶר עֵינַי חֲכָמִים, וְיִסְלַף דְּבַר צְדִיקִים. צְדָק צְדָק, תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּתְּחֶה וְיִרְשָׁתָּ אֶת-הָאָרֶץ.... וּבְעֶרְתָּ הָרַע מִיִּשְׂרָאֵל. " הַהִקְפָּדָה עַל דֶּרֶךְ הַצְדָק וְהַיּוֹשֵׁר בִּיעוֹר הָרַע מְבִיאָה הַבְּטָחָה " לְמַעַן תִּתְּחֶה וְיִרְשָׁתָּ אֶת-הָאָרֶץ "

התורה דורשת ממפקדי הצבא בעלי הכח להתחשב ברגישות בנסיבות אישיות של מגויסים אפילו בעת מצוקה ומלחמה " מִי-הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בֵּית-חֶדֶשׁ וְלֹא תָנֹכַח, יִלְךְ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ: פֶּן-יָמוּת, בְּמִלְחָמָה, וְאִישׁ אַחֵר, יִתְּנֶנּוּ. וּמִי-הָאִישׁ אֲשֶׁר-נָטַע כָּרְם, וְלֹא חָלְלוּ יָלְדוֹ, וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ: פֶּן-יָמוּת, בְּמִלְחָמָה, וְאִישׁ אַחֵר, יִחַלְלֵנוּ. וּמִי-הָאִישׁ אֲשֶׁר-אַרְשׁ אִשָּׁה, וְלֹא לָקַחָהּ יָלְדוֹ, וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ: פֶּן-יָמוּת, בְּמִלְחָמָה, וְאִישׁ אַחֵר, יִקְחֶנָּה. "

נושא "עגלה ערופה" מדהים במשמעותו – לימוד אחריות של ראשי הקהילה לגורלו של כל אדם בסביבתם " כִּי-יִמָּצָא חָלָל, בְּאֶדְמָה...לֹא נֹדַע, מִי הִפְּהוּ וְיָצְאוּ זִקְנֵיהֶם, וְשֹׁפְטֵיהֶם; וּמִדְּדוּ, אֶל-הָעָרִים, אֲשֶׁר, סְבִיבֹת הַחָלָל. וְהָיָה הָעִיר, הַקְּרִבָּה אֶל-הַחָלָל וְלָקַחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא עֲגֹלַת בָּקָר, אֲשֶׁר לֹא-עָבַד בָּהּ, אֲשֶׁר לֹא-מִשְׁכָּה, בְּעַל... וְכָל, זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא, הַקְּרִבִּים, אֶל-הַחָלָל יִרְחֲצוּ, אֶת-יְדֵיהֶם, עַל-הָעֲגֹלָה, הָעֲרוּפָה בְּנַחֲלֵי. וְעָנּוּ, וְאָמְרוּ: יָדִינוּ, לֹא שִׁפְכָה (שָׁפְכוּ) אֶת-הַדָּם הַזֶּה, וְעֵינֵינוּ, לֹא רָאוּ כִּפּוֹר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-פָּדִיתָ ה' וְאֵל-תִּתֵּן דָּם נָקִי, בְּקִרְבְּ עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל; וְנִפְסַר לָהֶם, הַדָּם. " במקרה שיש רצח או מוות מרשלנות (או מלחמה במגיפה...) בתחום הישוב כאשר לא ידוע מי הרוצח מתחייב לערוך טקס שלם שראשי הציבור נדרשים לערוך שאמור לזעזע את החברה ולהביא לחשבון נפש ולהכריז " יָדִינוּ, לֹא שָׁפְכּוּ אֶת-הַדָּם הַזֶּה, וְעֵינֵינוּ, לֹא רָאוּ " לדרוש ממנהיגי הציבור לקחת אחריות על בריאות בני הקהילה ולהבין שבאחריותם למנוע פשעים ומחזלים שיכולים למנוע מוות. " צְדָק צְדָק, תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּתְּחֶה וְיִרְשָׁתָּ אֶת-הָאָרֶץ. "

שבת שלום.